

Heinrich von KLEIST: AZ ELTÖRT KORSÓ

Fordította: TANDORI Dezső

ÚJVIDÉKI SZÍNHÁZ

Rendező: HERNYÁK György

Színészek: LÁSZLÓ Sándor, MAGYAR Attila, PUSKÁS Zoltán, KRIZSÁN Szilvia,
ELOR Emina f. h., GIRICZ Attila, KOVÁCS NEMES Andor, FIGURA Terézia,
FERENC Judit m. v., JASKOV Melinda, PONGÓ Gábor f. h., HUSZTA Dániel f.
h., MOLNÁR Róbert f. h.

Díszlet- és jelmeztervező: CSÍK György m. v.

Zeneszerző: ifj. KUCSERA Géza m. v.

Hugyik Ella

Valóság és játék

Óvatosan, botorkálva lépdeljünk lefelé a színpad alatti félhomályba, mielőtt szétnéznénk a szűk s felettébb szokatlan térben, hatalmas csattanással ránk csukódik az ajtó, fűrészpör hullik a fejekre, a tér bezárul vagy inkább rázárul a mintegy huszonöt főnyi közönségre.

Kezdődik az előadás.

Karinthy Ferenc: *Gellérthegyi álmok*.

Színhely: egy pesti bérház szűk pincéje. Fejünk felett gépfegyverek rognak, háború van.

Előttünk a „színen” pár bőrrönd, limlomok, egy tükör, ósdi vaságy, öszszetákolt asztalféleség... És egy fiatalember. Idegesen sakkozik önmagával, egy üvegből savanyú uborkát vesz ki, kimért mozdulatokkal széttördeli, eszik. Ismét lövöldözés, ágyúdörej, a hang széttöri a fiú erőltetetten kimért nyugalmát.

A tér elsötétül, megjelenik egy lány.

Kik ők? Sanyi és Kati, Olivér és Zsuzsi...? Mindegy. Háború van: a személytelenség, a félelem, a becstelenség, az ösztönök ideje, amikor az igék könnyen múlt idejűvé válnak: „Nem *leveszi* a szemüvegét, hanem *levette*. Nem *elnéz* fölötte, hanem *elnézett*, nem *szereti* a kockás ruhákat, hanem *szerette*...” Amikor a túlélni akarás határozza meg az életet, s ezen belül a történet két szereplőjét.

Ennyit tudunk róluk. Elég. Többet ők sem tudnak egymásról. „Csak” azt, hogy mindkettőjük számára az élet a tét. Egyetlen lehetőség van számukra, hogy ez az elviselhetetlen nyomás feloldódjék: a játék. Hát játszanak. Mint a gyerekek: híres embereket mondanak I betűvel: Jack London, Liszt, Lindbergh, Laborfalvi Róza... De a játék komoly, egyikük sem maradhat alul, mert veszíteni annyi, mint meghalni. A játékot hirtelen szíre-na visítása szakítja félbe, megszólal a valóság. A szín elsötétül. A félelem felszabadítja az ösztönöket. Szeretkezés. Ismét játék. Szituációkat találnak ki, melyek akár meg is történhetnének, ha...

A négy helyzet színészilag jól kidolgozva, ügyes átmenetekkel épül egymásra. A jeleneteket külső effektusok, a háború hangjai szakítják meg. A játék és a valóság egyre inkább összemosódik, észrevétlenül vált egyik a másikba. Olykor a képzélet a jövőbe viszi őket. Mi lenne, ha...

A lány híres színésznő, tükör előtt áll az öltözőben (a tükör mi vagyunk, előttünk/bennünk szemléli magát), belép a fiú, magával ragadják a régi „emlékek”, félve szólítja meg a művésznőt, aki fölényes, nem ismeri fel a fiút. A játék váratlanul komolyba vált, kiéleződnek az állandóan jelen levő ellentétek: Hogy lehet összehasonlítani a ti sérelmeiteket a miénkkel? - kérdezi a lány. Válasz nincs. Ha lenne, azt sem hallanánk: félelmet keltő katonaléptek dübörögnek a fejünk felett.

Néhány másodperc dermesztő csend. Majd új játék kezdődik. A fiú a lány jövődöbelijét személyesíti meg, egy tudálekos, raccsoló értelmiségit, aki betegesen tudni akarja a nő kapcsolatait.

Újabb effektusok, repülő, gránát csapódik be.

Újabb játék.

A körből nem lehet kilépni. A játék egyre féktelenebb - valóságosabb.

A fiú orvosprofesszor, diáklányokkal csalja a feleségét, aki megöli őt. A játéktér a vaságy segítségével börtönné változik, ahol a gyilkos nő kikezdi a kapitánnyal. Dulakodnak, lövés dörren el. A lány holtan esik össze. Egy halottal több, kit érdekel. De mostantól az igéket csak múlt időben lehet mondani: „Jött, félt, táncolt, küzdött, játszott, élt.”

S itt megbicsaklik az előadás addigi feszes, jól felépített menete. Nem érezzük, hogy a halál is csak játék volt.

Ennek ellenére nagyon jó előadást eredményezett a két fiatal színész darabolvasata. Éreztetik a háború borzalmait, az ösztönök féktelenségét, a vágyak életben tartó szerepét. Megfelelő a helyszín megválasztása, hatásosak a hangeffektusok, a szűk térben összezárt közönség érzelmileg azonosulhat a két színésszel. A több szerepben is megismert Kőrösi István minden mozdulata, gesztusa motivált, őszinte. Saját szintjén alakít. Az igazi meglepetés a másik vizsgázó, Ferenc Judit játéka, akit eddig csak apró epizód szerepekben láttunk. Hiteles, pontos. Legjobb a legnehezebb je-

lenetben: amikor a darab végén végső elkeseredésében tömi magába a szalonnát, s közben sír, mert nem tud nem gondolni a háború teremtette kilátástalan jelenre, mert már nincs kedve játszani, élni akar, normálisan, meg akarja különböztetni a nappalt az éjszakától, azt akarja, hogy nyár legyen meg tél meg szerelem meg élet.

KARINTHY Ferenc: GELLÉRTHEGYI ÁLMOK
MŰVÉSZETI AKADÉMIA, ÚJVIDÉKI SZÍNHÁZ

Vezetőtanár: HERNYÁK György

Színészek: KŐRÖSI István és FERENC Judit.